

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediiow/komunikaty/213267,Rocznica-wyzwolenia-wiezniow-niemieckiego-nazistowskiego-obozy-koncentracyjnego-.html>
27.02.2026, 23:12

Rocznica wyzwolenia więźniów niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau. Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu

27 stycznia 1945 roku sowiecka armia zajęła niemiecki obóz koncentracyjny Auschwitz-Birkenau, wyzwalaając około 7 tysięcy więźniów. We wcześniejszych miesiącach Niemcy zacierali ślady ludobójstwa. Wymordowali Żydów z Sonderkommando (obsługa krematoriów i komór gazowych), likwidowali doły z ludzkimi prochami, palili akta, wysadzali krematoria, Ostatnie, krematorium V, zniszczyli w przeddzień wyzwolenia. wywozili do Niemiec urządzenia techniczne z komór i pieców. Prawie 60 tys. więźniów zmusili do ewakuacji na zachód. W Marszu Śmierci w mroźnym styczniu 1945 roku zginęło co najmniej 15 tys. ludzi.

[Auschwitz](#) [III Rzesza](#) [Niemieckie obozy koncentracyjne](#) [Okupacja niemiecka](#) [Okupacja sowiecka](#) [Polityka historyczna](#) [ZSRS](#)

27.01.2026

W rocznicę wyzwolenia Więźniów obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau na całym świecie obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu (International Day of Commemoration in Memory of the Victims of the Holocaust). Święto to zostało uchwalone przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 2005 roku, by zachować pamięć o Żydach pomordowanych w czasie II wojny światowej.

„To miejsce we wspomnieniach moich nazwałbym momentem, w którym kończyłem ze wszystkim, co było dotychczas na ziemi, i zacząłem coś, co było chyba gdzieś poza nią. [...] W głowy nasze uderzały nie tylko kolby esesmanów – uderzało coś więcej. Brutalnie kopnięto we wszystkie nasze pojęcia, do których myśmy się na ziemi przyzwyczaili (do jakiegoś porządku rzeczy – prawa). To wszystko wzięło w łeb”.

- Cytat z Raportu Witolda pochodzi z: A. Cyra, Ochotnik do Auschwitz. Witold Pilecki 1901–1948, Oświęcim 2000.

syg. GK-9-1-57-3, Zwłoki zmarłych więźniów KL Auschwitz-Birkenau znalezione na terenie obozu po wyzwoleniu przez wojska radzieckie. Autor nieznany. Domena publiczna. Źródło AIPN.

syg. GK-9-1-50-9, Oswobodzeni więźniowie obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu za drutami obozu. Autor nieznany. Domena publiczna. Źródło AIPN.

syg. GK-9-1-50-2, Zbliżenie grupy ocalałych więźniów stojących za drutami obozu koncentracyjnego KL Auschwitz-Birkenau. Autor nieznany. Domena publiczna. Źródło AIPN.

syg. GK-9-1-50-1, Prawdopodobnie scena z filmowej inscenizacji powitania wyzwolających obóz żołnierzy armii radzieckiej przez ocalałych więźniów. Autor nieznany. Domena publiczna. Źródło AIPN.

syg. GK-9-1-42-175, Więźniowie wypakowują przywiezione przez samochód ciężarowy mienie i rzeczy osobiste pozostałe po przybyciu transportu Żydów z Węgier(?) w obozie zagłady KL Auschwitz-Birkenau. Autor: Hoffmann E. - plutonowy SS, Walter B. - starszy sierżant SS. Źródło AIPN.

syg. GK-9-1-42-171, Więźniowie porządkują przywiezione przez samochód ciężarowy mienie pozostałe po przybyciu transportu Żydów z Węgier(?). Autor: Hoffmann E. - plutonowy SS, Walter B. - starszy sierżant SS. Źródło AIPN.

syg. GK-9-1-42-153, Liczna grupa nowoprzybyłych kobiet z transportu Żydów z Węgier(?) wybranych jako zdolne do pracy podczas apelu. Autor: Hoffmann E. - plutonowy SS, Walter B. - starszy sierżant SS. Źródło AIPN.

syg. GK-9-1-42-75, Liczna grupa nie nadających się do pracy mężczyzn, kobiet i dzieci w różnym wieku z transportu Żydów z Węgier(?) w pobliżu komór gazowych krematorium obozu zagłady KL Auschwitz-Birkenau w oczekiwaniu na eksterminację. Hoffmann E. - plutonowy SS, Walter B. - starszy sierżant SS. Źródło AIPN.

syg. GK-9-1-42-54, Starsza kobieta z trójką małych dzieci z transportu Żydów z Węgier(?) po selekcji w drodze z rampy boczniczy kolejowej w obozie zagłady KL Auschwitz-Birkenau do krematorium IV lub V(?). Autor: Hoffmann E. - plutonowy SS, Walter B. - starszy sierżant SS. Źródło AIPN.

Zdjęcia przedstawiają obóz koncentracyjny i zagłady Auschwitz-Birkenau.

Krematorium budowaliśmy dla siebie – pisał. – Rusztowanie wokół komina wznosiło się coraz wyżej. Z taczka napelnioną [...] trzeba było szybko się posuwać, a i po deskach ułożonych dalej – pchać taczka biegiem. Co 15–20 kroków stał kapo. [...] Tu konkurowały z sobą w walce o życie mięśnie, spryt i oczy. Trzeba było mieć dużo siły, aby pchać taczka, trzeba było umieć utrzymać ją na desce, trzeba było widzieć i wybrać odpowiedni moment »na wstrzymanie« w pracy, aby złapać oddech w zmęczone płuca. Tu właśnie widziałem, jak wielu z nas, inteligentów, nie daje sobie rady w ciężkich, bezwzględnych warunkach. Tak – wtedy przechodziliśmy twardą selekcję. [...] Wszyscy, którzy się do pracy nie nadawali lub nie mieli już sił biegać z taczka, byli bici, a przy upadku – zabijani drągiem lub butem. W takich właśnie chwilach zabijania innego więźnia człowiek, jak prawdziwe zwierzę, stał parę minut, łapał oddech w szybko pracujące płuca, wyrównywał nieco tempo łopoczącego serca...”

- Cytat z Raportu Witolda pochodzi z: A. Cyra, Ochotnik do Auschwitz. Witold Pilecki 1901–1948, Oświęcim 2000.

[Wystawa „Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga](#)

[Uroczystość wręczenia Medalu Reipublicae Memoriae Meritum Adzie Krystynie Willenberg](#)

[Posłuchaj notacji z Adą Krystyną Willenberg](#)

[Maciej Kwaśniewski: Bojownik w piekle i jego niezwykle rzeźby](#)

[...] Ten widok „przenikał prądem”

- Cytat z Raportu Witolda pochodzi z: A. Cyra, Ochotnik do Auschwitz. Witold Pilecki 1901–1948, Oświęcim 2000.

NIEMIECKIE OBOZY ZAGŁADY

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

autor:
dr Michał Zewiła,
współautor:
Edyta Kręgiel

konceptcja graficzna okładki:
Aleksandra Kasper-Miszulowicz

opracowanie graficzne:
Janusz Furmanczyk

recenzenci:
dr hab. Filip Musiał
Magdalena Zapolska-Dowmar

***Nigdy przedtem w historii
ludzie nie byli zabijani
na linii montażowej.***

Raul Hilberg, historyk Holocaustu

na zdjęciu: Tablica ostrzegawcza na terenie obozu KL Lublin (Majdanek), 1944 r.
Zbiory IPN

POD NIEMIECKĄ OKUPACJĄ

ARBEIT MACHT FREI

Niemcy utworzyli na zajętych ziemiach polskich ponad 6 tys. różnych obozów dla ludności cywilnej, w tym obozy przesiedleńcze, pracy przymusowej, karne oraz germanizacyjne. Największym obozem koncentracyjnym na okupowanych ziemiach polskich był KL Auschwitz. 14 czerwca 1940 r. trafił tam pierwszy transport Polaków – między innymi zaangażowanych w konspirację. Celem istnienia obozów koncentracyjnych było wykorzystanie niewolniczej pracy więźniów i pośrednia eksterminacja osób uznanych za przeciwników III Rzeszy.

Niemieccy wartownicy z Schupo przy granicy getta w Łodzi.
Zbiory IPN

Jesienią 1939 r. Niemcy przystąpili do koncentracji ludności żydowskiej. Na okupowanych ziemiach polskich powstało łącznie około 400 żydowskich dzielnic zamkniętych, największe w Warszawie i Łodzi. Skrajnie trudne warunki bytowe panujące w gettach powodowały wysoką śmiertelność. Opuszczenie dzielnicy żydowskiej karane było śmiercią.

Więźniarki KL Płaszów (Kraków) przy niewolniczej pracy, 1944 r.
Zbiory IPN

Obozy koncentracyjne na okupowanych ziemiach polskich założyli Niemcy również w Lublinie, Krakowie i Warszawie.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Brama główna wyzwolonego obozu macierzystego w Oświęcimiu (tzw. KL Auschwitz I), 1945 r.
Zbiory IPN

OFIARY

Ofiarami obozów zagłady w Chełmnie, Bełżcu, Sobiborze i Treblince byli niemal wyłącznie Żydzi, głównie przedwojenni obywatele polscy. Na terenie Generalnego Gubernatorstwa Niemcy mordowali również Żydów z III Rzeszy, państw sojuszniczych oraz okupowanych. Spośród około 1,1 mln ofiar kompleksu obozów KL Auschwitz-Birkenau 960 tys. było Żydami. W tej liczbie mieści się 300 tys. obywateli polskich.

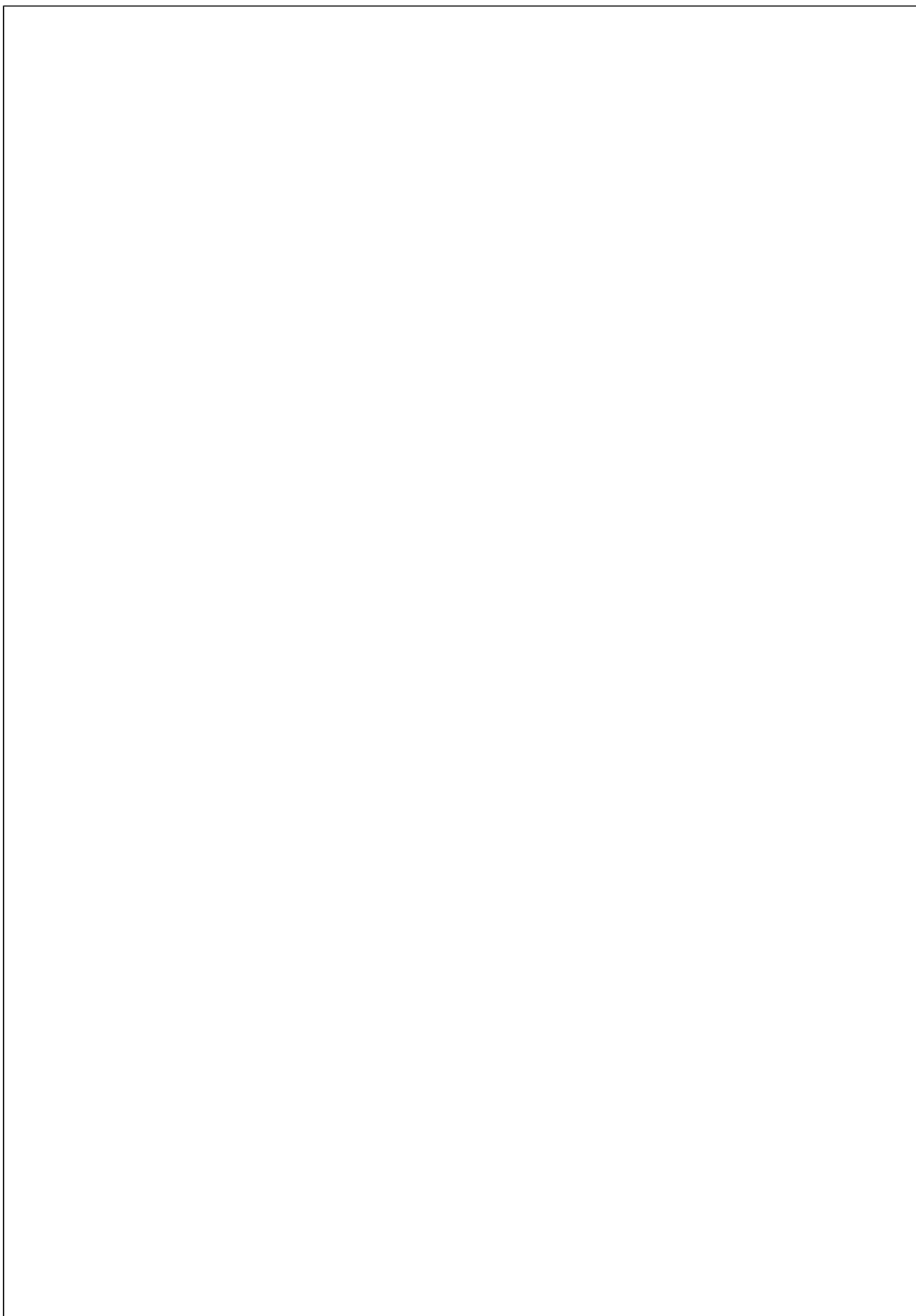

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Ofiary obozu zagłady w Kulmhof na chwilę przed wprowadzeniem do komory gazowej.
Zbiory IPN

[Mówią byli więźniowie KL Auschwitz](#)

[„Ekspres czytelnicy IPN”: W jaki sposób Polska Ludowa ścigała zbrodniarzy wojennych?](#)

[Dodatki historyczne do prasy](#)

„wydarzył się wypadek, że gdy wybrano młodego więźnia, z szeregu wystąpił starszy ksiądz i prosił komendanta obozu, by wybrał jego, a zwolnił tamtego młodego od kary – notował w swoim raporcie. – Blok skamieniał z wrażenia. Komendant zgodził się. Ksiądz-bohater poszedł na śmierć, a tamten więzień wrócił do szeregu”.

- Cytat z Raportu Witolda pochodzi z: A. Cyra, *Ochotnik do Auschwitz. Witold Pilecki 1901–1948*, Oświęcim 2000.

[Wyselekcjonowane materiały audio - video znajdujące się na kanale IPN TV](#)

► Portal Przystanek Historia:

[Holocaust](#)

[Obozy koncentracyjne](#)

[Einsatz Reinhardt](#)

[Akcja AB](#)

[Filip Musiał: Oswobodzenie KL Auschwitz – między pamięcią a propagandą](#)

„Był tam dziedziniec ograniczony blokami [...]. Od wschodu zamknięty murem, ścianą łączącą bloki, a nazywaną »ścianą płaczu«. Od zachodu też stał mur, w którym była brama [...]. Otwierała swe podwoje przed ofiarą żywą lub dla wyrzucenia okrwawionych trupów. Przechodząc tamtędy, czuło się taki zapach, jaki panuje w rzeźni. Rynsztoczkiem płynęła czerwona struga. Bielono rynsztoczek, lecz prawie codziennie wśród białych brzegów czerwona rzeczka wiła się na nowo...”.

- Cytat z Raportu Witolda pochodzi z: A. Cyra, *Ochotnik do Auschwitz. Witold Pilecki 1901–1948*, Oświęcim 2000.

[Materiały do pobrania](#)

Kontakt dla mediów:

dr Rafał Kościański
rzecznik prasowy IPN
tel. 735 205 793
rzecznik@ipn.gov.pl

Audio:

dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa IPN - Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach

Holokaustu

dr Roman Gieroń (OBBH Kraków)

Aby zobaczyć odtworzyć włącz JavaScript

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Auschwitz

Rocznica

Pliki do pobrania

[dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa IPN - Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu \(mp3, 4.27 MB\)](#)

[dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa IPN - Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu \(wav, 31.33 MB\)](#)

[dr Roman Gieroń \(OBBH Kraków\) \(mp3, 2.35 MB\)](#)

[dr Roman Gieroń \(OBBH Kraków\) \(wav, 17.2 MB\)](#)
